Пәнге кіріспе. Құзыреттілік ұғымының педагогикалық мағынасы

1

ДӘРІС

Оқытушы-тарихшының әдістемелік құзыреттілігі

Құзыреттілік — бірыңғай кешен:

Білім + **Іскерлік** + **Дағды** + **Тәжірибе** = **Құзыреттілік**

Дәрістің мақсаты мен жоспары

МАҚСАТЫ

Оқытушы-тарихшының әдістемелік құзыреттілігі пәнінің мазмұнын, негізгі ғылыми-әдістемелік ұғымдарын түсіндіру; құзыр мен құзыреттілік теориясын педагогикалық тұрғыдан талдау.

5	3	5
жоспар тармағы	компонент	кәсіби құзырет

1. Пәннің мәні мен құрылымы
2. Құзыр және құзыреттілік ұғымдары
3. Құзыреттілік тәсілдің білім беру жүйесіндегі рөлі
4. Тарихшы-педагогтің кәсіби құзыреттері
5. Пәннің ғылыми-әдістемелік маңызы

Білім саясатындағы құзыреттілік

БҰРЫН

Білімге бағытталған мазмұн

білім, іскерлік, дағды санын арттыру

ҚАЗІР

Нәтижеге бағдарланған мазмұн

құзыретті, бәсекеге қабілетті тұлға

ҚР білім беруді дамыту тұжырымдамасы (2015 жылға дейін)

Құзырлы орта білім беру мақсаты — терең білім мен кәсіби дағдылар негізінде еркін бағдарлай білуге, өзін-өзі іске асыруға, өзін-өзі дамытуға және дұрыс шешім қабылдауға қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру.

«Білім туралы» ҚР Заңы

Басты міндет — ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға, дамытуға және кәсіптік шыңдауға бағытталған сапалы білім үшін жағдай жасау.

Пәннің құрылымы

1

Теориялық бөлім

Әдістемелік құзыреттілік түсінігі ашылады

2

Әдістемелік бөлім

Тарихты оқытудың заманауи әдістері қарастырылады

3

Практикалық бөлім

Болашақ мұғалім сабақ жоспарлайды, әдістерді қолданады

Пән студенттерге меңгертеді

1

Тарихи білім берудің әдіснамалық негіздерін

2

Жоғары мектепте оқытудың заңдылықтарын

3

Әдістемелік тәсілдерді қолдану дағдыларын

4

Кәсіби-педагогикалық құзыреттілікті

Құзыр және құзыреттілік: айырмашылығы

Белгісі	Құзыр (competentia)	Құзыреттілік
Мәні	Белгілі бір әрекетті орындауға қабілеттілік	Білімді, білікті, тәжірибені, жеке қабілеттерді нақты жағдаяттарда тиімді қолдану қабілеті
Құрамы	Маман иесінің нақты міндеттерді атқару шеңбері	Білім, іскерлік, дағды мен тәжірибенің бірыңғай кешенінің қалыптасқандық деңгейі
Сипаты	Кәсіби өкілеттік	Білім беру нәтижесі
Көрінісі	Құзыреттіліктің әрекеттегі түрі	Тұлғаның өзіндік дамуының, тәжірибені қорытудың салдары

Құзыреттілік — білім беру нәтижесі, ал құзыр — сол құзыреттіліктің әрекеттегі түрі (М.К. Кабардов, Е.В. Арцишевская)

Құзыреттілікке берілген анықтамалар

ЛАТЫН ТІЛІНЕН АУДАРМАСЫ

«Құзырлық — өз ісін жетік білу, танымы мол, тәжірибелі»

competentia

Қазақ тілі терминдерінің салалық сөздігі

Құзыр (компетенция) — қайсыбір тапсырманы орындауға қабілеттілік немесе бір нәрсені жасау

С.И. Ожегов сөздігі

Құзыреттілік — белгілі бір мәселені жан-жақты білу

Шет тілдері сөздігі

Құзыретті — құзырларға, яғни қызметтік өкілеттікке ие

Н.Ф. Талызина, Р.Х. Шакуров, А.И. Щербаков

Білім, іскерлік, дағды мен тәжірибенің бірыңғай кешенінің қалыптасқандық деңгейі

Құзыреттіліктің үш компоненті

1 **Танымдық компонент**

теориялық білім

2 **Әрекеттік компонент**

тәжірибеде қолдану

3 **Құндылықтық компонент**

кәсіби мәдениет, рефлексия

Құзыреттіліктің түрлері

Өзіндік танымдық

ақпарат көздерінен білім алу тәсілдерін меңгеру

Азаматтық-қоғамдық

азамат, сайлаушы, тұтынушы рөлін орындау

Әлеуметтік-еңбек

кәсіби мүмкіндіктерін бағалау, өзін-өзі ұйымдастыру

Тұрмыстық сала

күнделікті тұрмыс саласындағы іс-әрекет

Мәдени-демалыс

бос уақытты жеке сұраныстарға сай ұйымдастыра алу

Құзыреттілік оқыту нәтижесінен тікелей шықпайды — ол индивидтің өзіндік дамуының, тұлғалық және іс-әрекеттік тәжірибені қорытудың салдары

Кілттік (базалық) құзыреттіліктер

АНЫҚТАМА

Неғұрлым спецификалық құзырлар қалыптастыруға негіз болатын кең спектрлі әмбебап құзыреттіліктер

Білім көлемін арттыру арқылы ғана жоғары сапаға жету мүмкін емес — сондықтан басым құзыреттіліктер таңдалады

Э.Ф. Зеер бойынша кілттік құзыреттіліктің ерекшеліктері

1 Көпфункционалды

күнделікті, кәсіби және әлеуметтік салада проблемалық жағдаяттарды шешуге мүмкіндік береді

2 Пәнаралық

пәнді меңгеруден тыс, пәнаралық сипатта болады

3 Интеллектуалды негіз

абстрактілі, сыни ойлау, саморефлексия деңгейіне сүйенеді

4 Көпжақты

тұлғалық қасиеттерді, интеллектуалдық қабілеттерді, коммуникативті іскерліктерді қамтиды

Түлектің кілттік құзыреттіліктері

1. Белсенді өмірлік және кәсіби ұстаным
2. Өз және қоғам өмірін қамтамасыз ету, өзіндік ұйымдастыруға жауапкершілік
3. Әлеуметтік және кәсіби өзіндік анықталуға, өзін-өзі іске асыруға бағдарлану
4. Экономика мен әлеуметтік қатынастар саласындағы дағдылар мен практикалық іскерліктер
5. Жаһанданған дүниеге, ашық ақпараттық қоғамға ене алу
6. Толеранттылық, диалог жүргізу, компромисс табу іскерлігі
7. Заманауи жалпымәдени деңгейге жету
8. Құқықтық мәдениет: құқықтық нормаларды білу және пайдалану

Құзыреттілік топтарының көлемі

Дәріс мәтініндегі тізімдердегі элемент саны

Сан емес, сапа

Білім көлемін ұлғайту арқылы ғана жоғары сапаға жету мүмкін емес: құзыреттіліктер саны шексіз өсіп, оларды шын мәнінде қалыптастыру қиындайды.

Сондықтан негізгі, басым — кілттік құзыреттіліктер іздестіріледі.

Құзыреттілік тәсілдің рөлі

Дәстүрлі тәсіл

БАСТЫ НЫСАН

Білім көлемін арттыру

ОҚЫТУШЫ

Білімді беруші

НӘТИЖЕ

Меңгерілген білім

Құзыреттілік тәсіл

БАСТЫ НЫСАН

Құзырлы тұлға дайындау

ОҚЫТУШЫ

Бағыттаушы, ұйымдастырушы, кеңесші

НӘТИЖЕ

Қолдана білу қабілеті, тәжірибе

Тарих ғылымында құзыреттілік тәсіл қалыптастырады

- **Тарихи ойлау**
- **Дерек талдау дағдысы**
- **Сыни, интерпретациялық көзқарас**

Тарихшы-педагогтің кәсіби құзыреттері

1 Пәндік құзырет

- тарих ғылымының теориясын, әдіснамасын білу
- тарихи деректермен жұмыс

2 Әдістемелік құзырет

- сабақ жоспарын құрастыру
- әдістерді таңдау: дәріс, семинар, кейс, веб-квест

3 Зерттеушілік құзырет

- ғылыми ақпаратты талдау
- салыстырмалы зерттеу жүргізу

4 Коммуникативтік құзырет

- академиялық дискурс
- аудиториямен қарым-қатынас

5 Ақпараттық құзырет

- АКТ, цифрлық платформаларды пайдалану

Кәсіби құзыреттілікті қалыптастыру

Әлеуметтік орта

Кәсіби құзыреттілікті қалыптастыру әлеуметтік ортаға тәуелді: орта кәсіби өзіндік дамуды ынталандыруы қажет.

Білім беру нәтижесі

- білім беру стандартында тіркелген нәтиже бейнесі
- оқытудан өткен тұлғаның өзі: оның тәжірибесі мен қасиеттерінің жиынтығы

Пәннің ғылыми-әдістемелік маңызы

Ғылыми ойлау

тарихи ойлау, дерек талдау, салыстырмалы зерттеу

Әдістемелік мәдениет

сабақ жоспарлау, әдістерді таңдау: дәріс, семинар, кейс, веб-квест

Кәсіби шеберлік

шеберлікті үнемі арттыру, сатылардың жаңа сапада қайталануы

ҚОРЫТЫНДЫ

Құзыреттілік — білім, іскерлік, дағды мен тәжірибенің бірыңғай кешені; оқытушы — білім беруші емес, бағыттаушы, ұйымдастырушы, кеңесші.

Бекіту сұрақтары

1. Құзыр мен құзыреттілік арасындағы айырмашылық қандай?
2. Тарих мұғалімінің кәсіби құзыреттерін атаңыз
3. Құзыреттілік тәсілдің педагогикадағы рөлі қандай?

Пайдаланылған әдебиеттер

Қазақ тіліндегі дереккөздер

- Байтұрсынұлы А. Тіл – құрал: әдістемелік мұралар. – Алматы, 2018.
- Қоянбаев Р.М., Қоянбаев Ж.Б. Педагогика. – Алматы: Қазақ университеті, 2014.
- ҚР «Білім туралы» Заңы. – Астана, 2020.
- ҚР БҒМ. Жоғары білім берудің мемлекеттік стандарты. – Астана, 2021.

Орыс және ағылшын тіліндегі дереккөздер

- Болотов В.А., Сериков В.В. Компетентностная модель образования. – Педагогика, №10, 2003.
- Зимняя И.А. Ключевые компетенции как результат образования. – М., 2004.
- Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка. – М., 1990.
- UNESCO. Teaching Competencies for the 21st Century. – Paris, 2019.
- Shulman L.S. Knowledge and Teaching: Foundations of the New Reform. – Harvard Educational Review, 1987.

Назарларыңызға рақмет!